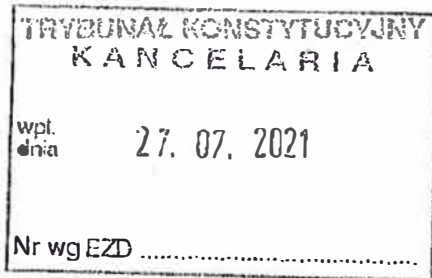

KANCELARIA ADWOKACKA

M. HAŁUSZCZYŃSKI, G. KRAWCZYK s.c.

31-044 Kraków, ul. Grodzka 50, 422-39-11, 422-95-51

Kraków, 22.07.2021r.

Trybunał Konstytucyjny
w Warszawie
Al. Szucha 12a
00-918 Warszawa

Skarżąca: M K
zast. przez pełnomocnika adw. Macieja Hałuszczyńskiego

Uczestnicy postępowania : 1. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej
2. Prokurator Generalny
3. Rzecznik Praw Obywatelskich

Skarga Konstytucyjna

W imieniu skarżącej M K , przedkładając w załączeniu udzielone mi pełnomocnictwo, na podstawie art. 79 ust. 1 w zw. z art. 188 pkt 5 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, składam skargę konstytucyjną, wnosząc o:

1. stwierdzenie, że art. 25 ust. 1b ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227, z późn. zm.) w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 11 maja 2012 r. o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 637 z późn. zm.), w zakresie, w jakim dotyczy ubezpieczonej, która prawo do emerytury, o której stanowi art. 24 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych nabyła przed dniem 1 stycznia 2013 r., jest niezgodny z:
 - art. 2 Konstytucji RP w zw. z art. 64 ust. 1 i ust. 2, a także w zw. z art. 67 ust. 1 Konstytucji RP;
 - art. 32 ust. 1 w zw. z art. 64 ust. 1 i ust. 2 Konstytucji RP;
 - art. 32 ust. 1 w zw. z art. 67 ust. 1 Konstytucji RP;
2. Zasądzenie na rzecz skarżącej kosztów postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym, w tym kosztów zastępstwa procesowego wedle norm przepisanych.
3. Zwrócenie się do Sądu Okręgowego w K

o akta sprawy zawisłej pod sygn.
akt: w celu przeprowadzenia dowodu ze znajdujących się w tych aktach
wyroków sądu pierwszej i drugiej instancji, a nadto zwrotnego potwierdzenia odbioru

wyroku sądu drugiej instancji na fakt, że odpis wyroku Sądu Apelacyjnego w K z dnia kwietnia 2021r. sygn. akt: został doręczony pełnomocnikowi skarżącej w dniu 22 kwietnia 2021r. i stanowi orzeczenie, którym sądy powszechne ostatecznie orzekły o wolnościach lub prawach albo obowiązkach skarżącej określonych w Konstytucji.

Uzasadnienie

I, (STAN FAKTYCZNY)

Skarżąca urodziła się

Powszechny wiek emerytalny skarżąca osiągnęła z dniem września 2011r.

Ponieważ skarżąca spełniała przesłanki do nabycia tzw. wcześniejszej emerytury w oparciu o dyspozycję przepisu art. 46 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. 2021.291 t.j.), w marcu 2009r. wystąpiła do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych ze stosownym wnioskiem emerytalnym, w następstwie którego decyzją z dnia marca 2009 roku znak Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K przyznał M K emeryturę od dnia marca 2009 roku. Wysokość tej emerytury została obliczona na podstawie art. 53 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Od czasu przejścia na emeryturę skarżąca nadal pracowała, a z tego tytułu odprowadzane były składki na ubezpieczenie emerytalne.

Decyzją z dnia marca 2013 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych przyznał M K emeryturę od dnia .12.2012 roku na podstawie art. 26 na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Jednocześnie Zakład zawiesił wypłatę świadczenia, ponieważ jego wysokość była mniej korzystna od dotychczas wypłacanej emerytury. Decyzją z dnia kwietnia 2013 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych umorzył postępowanie w prawie przyznania emerytury, a to wobec cofnięcia wniosku o emeryturę przed uprawomocnieniem się decyzji o przyznaniu świadczenia.

Po ustaniu stosunku pracy w dniu października 2017 r. skarżąca złożyła wniosek o ponowne obliczenie świadczenia emerytalnego.

Decyzją z dnia listopada 2017 r. znak Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K przyznał M K , od dnia października 2017 roku, tj. od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek, emeryturę obliczoną na podstawie art. 26 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. W uzasadnieniu przedmiotowej decyzji Zakład wskazał, iż podstawę obliczenia emerytury stanowi kwota składek na ubezpieczenie emerytalne oraz kapitału początkowego z uwzględnieniem waloryzacji składek i kapitału początkowego zewidencjonowanych na koncie wnioskodawczyni do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury, przy czym podstawa

obliczenia emerytury podlega pomniejszeniu o kwotę stanowiącą sumę kwot pobranych emerytur, w wysokości przed odliczeniem zaliczki na podatek dochodowy i składki na ubezpieczenie zdrowotne tj. zgodnie z dyspozycją art. 25 ust. 1b ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. 2021.291 t.j.).

Od opisanej wyżej decyzji z dnia listopada 2017 r. znak skarżąca wniosła odwołanie do Sądu Okręgowego w K zarzucając, że suma kwot pobranych wcześniej emerytur została potrącona z podstawy obliczenia jej emerytury bez podstawy prawnej.

Wyrokiem z marca 2018r. sygn. akt: Sąd Okręgowy w K oddalił odwołanie skarżącej, podając w uzasadnieniu, iż potrącenie pobranych wcześniej emerytur z podstawy obliczenia emerytury przyznanej skarżącej decyzją z listopada 2017 r. znak znajdowało podstawę prawną w przepisie art. 25 ust. 1b ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. W ocenie Sądu Okręgowego w K przepis ten obowiązywał i miał moc wiążącą także w odniesieniu do skarżącej jako osoby, która nabyła prawo do tzw. wcześniejszej emerytury przed wejściem w życie przedmiotowego przepisu tj. przed dniem 1 stycznia 2013r.

Opisany wyżej wyrok Sądu Okręgowego w K z marca 2018r. sygn. akt: skarżąca zaskarżyła apelacją. W apelacji skarżąca zarzuciła zaskarżonemu wyrokowi naruszenie art. 25 ust. 1b w zw. z art. 100 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U.2016.887 j.t.) poprzez błędne przyjęcie, iż przepis art. 25 ust. 1b ustawy o emeryturach i rentach z FUS ma zastosowanie względem skarżącej, która uzyskała prawo do tzw. wcześniejszej emerytury przed wejściem w życie przedmiotowego przepisu tj. przed dniem 1 stycznia 2013r.

Wyrokiem z kwietnia 2021r. sygn. akt: , Sąd Apelacyjny w K oddalił apelację skarżącej na posiedzeniu niejawnym (procedując w trybie tzw. ustawy COVID 19). Wyrok sądu drugiej instancji został doręczony pełnomocnikowi skarżącej w dniu 22 kwietnia 2021r.

Z uwagi m. in. na ugruntowany obecnie w orzecznictwie Sądu Najwyższego pogląd o stosowaniu przepisu art. 25 ust. 1b ustawy o emeryturach i rentach z FUS względem kobiet z roczników 1949-52, które uzyskały prawo do tzw. wcześniejszej emerytury przed 1 stycznia 2013r. (vide: uchwała 7 sędziów SN z 28 listopada 2019r. sygn. akt: III UZP 5/19), pełnomocnik skarżącej zdecydował, iż wyrok Sądu Apelacyjnego w K z kwietnia 2021r. sygn. akt: nie zostanie zaskarżony do Sądu Najwyższego żadnym nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia.

II.

(WARUNKI FORMALNE SKARGI KONSTYTUCYJNEJ)

Niniejszą skargę konstytucyjną skarżąca składa w otwartym, trzymiesięcznym terminie, liczonym od dnia doręczenia pełnomocnikowi skarżącej opisanego wyżej wyroku Sądu Apelacyjnego w K z kwietnia 2021r. sygn. akt: .

Wyrok ten został doręczony pełnomocnikowi skarżącej w dniu kwietnia 2021r.

- kserokopii koperty zawierającej wyrok Sądu Apelacyjnego w K z kwietnia 2021r. sygn. akt:
- wydruk ze strony Poczty Polskiej z widocznym wynikiem śledzenia przesyłki o nr zgodnym z kopertą zawierającą wyrok Sądu Apelacyjnego w K z kwietnia 2021r. sygn. akt:
- kserokopia wyroku Sądu Apelacyjnego w K z kwietnia 2021r. sygn. akt: wraz z pismem przewodnim Sądu Apelacyjnego w K ,
- wydruk wyroku Sądu Okręgowego w K z marca 2018r. sygn. akt: wraz z uzasadnieniem, pobrany z Systemu Informacji Sądowej.

Ponieważ wyrokiem z kwietnia 2021r. sygn. akt: Sąd Apelacyjny w K oddalił apelację skarżącej od wyroku Sądu Okręgowego w K z marca 2018r. sygn. akt: podczas gdy wyrokiem tym oddalono odwołanie skarżącej od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia listopada 2017 r. znak a rozstrzygnięcie tej decyzji oparte było na kwestionowanym w niniejszej skardze konstytucyjnej przepisie art. 25 ust. 1b ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. 2021.291 t.j.), to wyrok Sądu Apelacyjnego w K z dnia marca 2021r. sygn. akt: uznać należy za orzeczenie, którym sądy powszechne ostatecznie orzekły o wolnościach lub prawach albo obowiązkach skarżącej określonych w Konstytucji.

III.

(PRZEDMIOT KONTROLI – UTRWALONY SPOSÓB ROZUMIENIA ART. 25 UST. 1B USTAWY)

Zgodnie z art. 79 ust. 1 Konstytucji RP każdy, czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone, ma prawo, na zasadach określonych w ustawie, złożyć skargę do Trybunału Konstytucyjnego w sprawie zgodności z Konstytucją ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o jego wolnościach lub prawach albo o jego obowiązkach określonych w Konstytucji. Przedmiotem kontroli w skardze do Trybunału Konstytucyjnego może być wyłącznie przepis ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o określonych w Konstytucji wolnościach lub prawach albo obowiązkach skarżącego.

W realiach niniejszej skargi ostatecznie o określonym w Konstytucji prawie skarżącej, o którym mowa dalej, orzekł Sąd Apelacyjny w K wyrokiem z kwietnia 2021r. sygn. akt , co doprowadziło do naruszenia konstytucyjnych praw skarżącej.

Przedmiotem kontroli konstytucyjnej jest przepis przepisie art. 25 ust. 1b ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. 2021.291 t.j.) w kontekście tego, czy nie narusza chronionych konstytucyjnie praw skarżącej jego zastosowanie w przypadku, gdy prawo do emerytury, o której stanowi art. 24 ust. 1 ustawy skarżąca nabyła przed dniem 1 stycznia 2013 r.

Należy przy tym zauważyć, że obecnie stosowanie art. 25 ust. 1b ustawy w przypadku opisanym w petitum skargi i w stanie faktycznym skargi stanowi normę prawną. Wobec treści uchwały Sądu Najwyższego z dnia 28 listopada 2019 r., wydanej w składzie 7

sędziów w sprawie III UZP 5/19 nie są już bowiem aktualne zastrzeżenia zawarte w uzasadnieniu postanowienia Trybunału Konstytucyjnego z 3 listopada 2015 r. w sprawie P 11/14 (publ. w OTK-A 2015/10/167, LEX nr 1949734). Trybunał Konstytucyjny wówczas bowiem stwierdził, dzieląc stanowisko Prokuratora Generalnego, że pytanie prawne Sądu Okręgowego w Szczecinie dotyczyło stosowania prawa, a nie niekonstytucyjności zaskarżonych przepisów, a jeśli wątpliwość co do zgodności aktu normatywnego z Konstytucją może być usunięta w drodze wykładni, to pytanie prawne jest niedopuszczalne. Rozpoznając powyższą sprawę, Trybunał dalej stwierdził, że z analizy treści przywołanych w pytaniu prawnym przepisów i praktyki ich stosowania, przede wszystkim z orzecznictwa Sądu Najwyższego, wynika, że kwestionowane przepisy (art. 25 ust. 1b ustawy) mogą być i są interpretowane odmiennie niż czyni to pytający sąd. Trybunał stwierdził wówczas, że opisany w pytaniu rezultat interpretacyjny – odmienny od przyjętego przez pytający sąd - znajduje oparcie w ważkich argumentach konstytucyjnych, które dotyczą wyrażonej w art. 2 Konstytucji zasady ochrony praw nabytych i mają wzmocnienie w dotychczasowym dorobku orzeczniczym Trybunału Konstytucyjnego, który na temat tej zasady w dziedzinie zabezpieczenia społecznego wypowiedział się w wyroku pełnego składu z 7 maja 2014 r. (sygn. K 43/12), podsumowując i rozwijając swój dorobek orzeczniczy. Trybunał przypomniał, że zasadą ochrony praw nabytych obejmuje także tzw. ekspektatywy, zwłaszcza ekspektatywy praw z zakresu ubezpieczeń społecznych. Ostatecznie jednak Trybunał zaznaczył, że zagadnienie interpretacji kwestionowanych przepisów mogłoby mieć znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy przez Trybunał w sytuacji, gdyby sąd występujący z pytaniem prawnym uznał, że przyjęty w orzecznictwie i utrwalony sposób ich rozumienia pozostaje w sprzeczności z unormowaniami zawartymi w akcie hierarchicznie wyższym.

W świetle natomiast wskazanej wyżej uchwały 7 sędziów Sądu Najwyższego III UZP 5/19, a zatem uchwały o znaczącej randze, nie ma dziś wątpliwości, że przyjęty wobec skarżącej przez orzekające w jej sprawie sądy powszechne sposób rozumienia art. 25 ust. 1b ustawy w kontekście intertemporalnym ma już w orzecznictwie charakter utrwalony, godząc w konstytucyjne prawa skarżącej. Ocenę taką wspiera brak w ustawie nowelizującej z 2012 r. przepisu intertemporalnego dotyczącego regulacji przewidzianej w art. 25 ust. 1b ustawy, co oznacza, że oprzeć się należy na regule bezpośredniego działania prawa nowego i stwierdzić, że zawarta w nim regulacja znajduje zastosowanie do wszystkich sytuacji prawnych "w toku".

Przedmiotem kontroli jest zatem przepis art. 25 ust. 1b ustawy, z którego wynika wyżej wskazana norma prawna, nakazująca każdemu ubezpieczonemu, który nabył prawo do emerytury powszechnej przed dniem 1 stycznia 2013 r., a wniosek o jej przyznanie złożył najwcześniej w tym dniu, odliczyć od podstawy emerytury sumę pobranych emerytur przyznanych we wcześniejszym wieku emerytalnym. Źródłem naruszenia konstytucyjnych praw skarżącej opisanych niżej – jest przepis art. 25 ust. 1b z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. 2021.291 t.j.).

IV. (WZORZEC KONTROLI)

Konstytucyjna zasada ochrony praw nabytych wynika – jak się powszechnie przyjmuje – z art. 2 Konstytucji RP, który stanowi, że Rzeczpospolita Polska jest demokratycznym państwem prawnym, urzeczywistniającym zasady sprawiedliwości społecznej. Ochronie konstytucyjnej podlega nabyte niezrealizowane prawo do emerytury (obejmujące warunki nabycia tego prawa: wiek, staż itp.) od momentu jego nabycia z mocy

prawa, ale także, stosownie do tego jak Trybunał wypowiedział się w wyroku pełnego składu z 7 maja 2014 r. (sygn. K 43/12), zasada ochrony praw nabytych obejmuje także tzw. ekspektatywy, zwłaszcza ekspektatywy praw z zakresu ubezpieczeń społecznych jeżeli są wystarczająco ukształtowane.

Zgodnie bowiem z orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego „w sferze praw emerytalnych i rentowych ochronie mogą podlegać zarówno prawa nabyte wskutek skonkretyzowanych decyzji przyznających świadczenia, jak i prawa nabyte *in abstracto* zgodnie z ustawą przed zgłoszeniem wniosku o ich przyznanie. Zasada ta nie jest więc uzależniona od wszczęcia postępowania mającego na celu aktualizację uprawnienia (wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 16 marca 2010 r., K 17/09, pkt 4.2; postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z 3 listopada 2015 r. w sprawie P 11/14, publ. w OTK-A 2015/10/167, LEX nr 1949734; wyroku pełnego składu TK z 7 maja 2014 r. (sygn. K 43/12)).

Prawo do emerytury powszechnej w określonej wysokości ustalanej w zgodzie z postanowieniami art. 25 ustawy sprzed zmiany polegającej na dodaniu ust. 1b do tego przepisu – jest więc prawem chronionym konstytucyjną zasadą ochrony praw nabytych, skoro jest ono dostatecznie ukształtowane już w dacie nabycia zgodnie z art. 100 ust. 1 ustawy. W tej dacie istnieją bowiem wszystkie dane, które pozwalają ustalić wysokość emerytury powszechnej, zakładając złożenie wniosku choćby w tym samym dniu. W dacie nabycia tego prawa przez skarżącą nie było ono ograniczone poprzez regulację art. 25 ust. 1b ustawy.

Co więcej, należy zauważyć, że prawo to można oceniać również nie jako ekspektatywę, ale właśnie prawo podmiotowe już nabyte – z mocy prawa (art. 100 ust. 1 ustawy), którego istnienie, tak co do zasady i co do wysokości, wymaga li tylko potwierdzenia w wydanej przez organ rentowy decyzji. Z ekspektatywą, „oczekiwaniem prawnym” mamy zaś do czynienia, gdy tylko niektóre wymogi prawne dotyczące powstania prawa podmiotowego zostały spełnione.

W ocenie skarżącej nie trzeba zatem nawet sięgać do konstrukcji prawnej ekspektatywy, aby stwierdzić, że z chwila osiągnięcia powszechnego wieku emerytalnego mamy do czynienia z prawem słusznie nabytym, które zgodnie z Konstytucją, art. 2., podlega ochronie.

Nowe prawo jednak – jak przyjmują sądy powszechne i SN – wywiera skutek retrospektywny, to znaczy nakazujący zmianę prawnej kwalifikacji stanów faktycznych rozpoczętych i zrealizowanych pod rządami prawa dawnego, a trwających w chwili zmiany prawa. W takim przypadku dochodzi do naruszenia prawa nabytego w starym reżimie prawnym (por. K. Ślęzak, komentarz do art. 100 B. Gudowska, K. Ślęzak, Emerytury i renty z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Emerytury pomostowe, C.H. BECK, Warszawa 2013, s. 635). Przywołując podobne argumenty, inni autorzy wprost stwierdzają, że prawo do emerytury ustala się na dzień spełnienia warunków powstania prawa do tego świadczenia, bez względu na złożenie wniosku, co przesądza o zachowaniu przez zainteresowanego nabytych *ex lege* uprawnień w razie niekorzystnej zmiany stanu prawnego (zob. K. Antonów, komentarz do art. 100, [w:] K. Antonów, M. Bartnicki, B. Suchacki, M. Zieleniecki, Emerytury i renty z FUS. Emerytury pomostowe. Okresowe emerytury kapitałowe. Komentarz, Warszawa 2014).

Nie ma przy tym wątpliwości, że ustawodawca, wprowadzając nowe, mniej korzystne zasady po rozpoczęciu realizacji uprawnień w zakresie wcześniejszej emerytury,

naraził na nieprzewidziane skutki ubezpieczonych urodzonych przed 1953 r., bo gdyby w momencie podejmowania decyzji o przejściu na taką emeryturę (emeryturę wcześniejszą) osoby te wiedziały, jakie będą tego konsekwencje dla ustalania wysokości emerytury powszechnej, być może nie skorzystałyby z tego uprawnienia. Naruszenie zasady ochrony praw nabytych we wskazany sposób powoduje w konsekwencji naruszenie konstytucyjnego prawa skarżącej do zabezpieczenia społecznego, jak i jej prawa własności i innych praw majątkowych, których istota w ten sposób doznaje niekonstytucyjnego ograniczenia.

Dopuszczalność uzupełniającego powołania art. 2 Konstytucji i wynikających zeń zasad jako uzupełniającego wzorca kontroli w przypadku badania zasadności skargi konstytucyjnej jest akceptowana w orzecznictwie Trybunału (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 31 7 lipca 2014 r., SK 28/13, publ. OTK-A 2014/7/81, Dz.U.2014/1061, LEX nr 1491299; wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 10 kwietnia 2006 r., SK 30/04, publ. OTK-A 2006/4/42, Dz.U.2006/64/456, LEX nr 189576). 4.2.

Przedmiot kontroli narusza także – zdaniem skarżącej – wynikającą z art. 2 Konstytucji zasadę ochrony zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa, czy też zasadę lojalności państwa względem obywateli – w powiązaniu z przysługującym ubezpieczonej konstytucyjnym prawem do zabezpieczenia społecznego i prawem do własności i innych praw majątkowych, które podlegają ochronie konstytucyjnej (art. 64 ust. 1 i ust. 2 Konstytucji; art. 67 ust. 1 Konstytucji).

Kluczowe w tym kontekście jest to, że skarżąca, jak wiele innych ubezpieczonych, zdecydowały się złożyć wniosek o przyznanie emerytury we wcześniejszym wieku emerytalnym, a następnie pobierała tę emeryturę, w stanie prawnym, w którym przepis art. 25 ust. 1b ustawy nie obowiązywał. Wprowadzenie nowej zasady wynikającej z art. 25 ust. 1b ustawy zaskoczyło skarżącą, jak i inne ubezpieczone, które prawo do emerytury wcześniejszej nabyły bez tego niekorzystnego uwarunkowania. Trafnie zauważył Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 6 marca 2019 r. wydanym w sprawie P 20/16, że ustawodawca "wprowadzając nowe, mniej korzystne zasady po rozpoczęciu realizacji uprawnień w zakresie wcześniejszej emerytury, naraził te kobiety na nieprzewidziane skutki". Trybunał stwierdził, że „Gdyby w momencie podejmowania decyzji o przejściu na taką emeryturę wiedziały, jakie będą tego konsekwencje dla ustalania wysokości emerytury powszechnej, być może nie skorzystałyby z tego uprawnienia”. Uwagi Trybunału zawarte w uzasadnieniu powyższego wyroku są adekwatne także do sytuacji skarżącej. Trybunał wskazał, że skoro ustawodawca zdecydował się na stopniowe wygaszanie "przywilejów" i pozostawił w pewnych obszarach wybór ubezpieczonym, oczywiście po spełnieniu określonych warunków, powinien do momentu "skonsumowania" tych uprawnień utrzymać te same reguły gry. Osoby te miały świadomość dokonujących się zmian, przede wszystkim z przechodzenia z systemu zdefiniowanego świadczenia do systemu zdefiniowanej składki. Działając jednak w zaufaniu do prawa, mogły dokonać wyboru i spodziewać się, że ustawodawca nie zmieni zasad. Następnie Trybunał odniósł się do kobiet z rocznika 1953, które w ocenie Trybunału miały uzasadnione prawo oczekiwać, że choć pozostają w stosunkowo lepszej sytuacji niż kolejne pokolenia, to nie zostanie wobec nich dokonana zmiana zasad ustalania wysokości świadczenia.

Należy zauważyć, że w tożsamej sytuacji znalazła się skarżąca, z rocznika która również mogła oczekiwać, że nie zostanie dokonana zmiana zasad ustalania wysokości świadczenia.

Szczególnie istotne jest to, że nowe przepisy zmieniające zasady wprowadzono już po przejściu skarżącej na wcześniejszą emeryturę i rozpoczęciu realizacji uprawnień z tym związanych. W tym wypadku zdaniem Trybunału korzystniejsze uregulowanie zasad ustalania wysokości świadczeń emerytalnych dla tych kobiet w stosunku do osób z późniejszych roczników objętych reformą emerytalną nie może być zatem argumentem za pogorszeniem ich sytuacji prawnej.

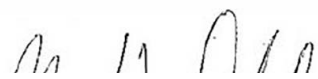
W końcu Trybunał stwierdził, że ustawodawca, zmieniając unormowania, naraził kobiety z rocznika 1953 na niekorzystne skutki, których nie mogły przewidzieć w momencie podejmowania decyzji o przejściu na wcześniejszą emeryturę. Nie mogły bowiem przewidzieć, że świadczenie pobrane w ramach wcześniejszej emerytury będzie pomniejszało podstawę emerytury powszechnej. Należy w tym miejscu zaznaczyć, że inaczej kształtuje się swoboda regulacyjna ustawodawcy w zakresie normowania świadczeń przyszłych, które nie są jeszcze realizowane, a inaczej w zakresie uprawnień, które już są realizowane, w szczególności w sytuacji gdy chodzi o uprawnienia wzajemnie ze sobą powiązane, tj. jeżeli realizacja jednego z uprawnień wpływa na ukształtowanie elementów uprawnienia z nim powiązanego. I w tym wypadku konstatacja Trybunału ma pełne odniesienie do skarżącej, która w 2009 r. podjęła decyzję o przejściu na wcześniejszą emeryturę, a nie mogła przewidzieć, że świadczenie pobrane w ramach wcześniejszej emerytury będzie pomniejszało podstawę emerytury powszechnej.

Posiłkowo skarżąca podnosi, że norma prawna będąca przedmiotem kontroli narusza także jej konstytucyjne prawo własności i prawo do zabezpieczenia społecznego, również w kontekście zasady równości i zasady równej ochrony, gdyż nie tylko oba te prawa (przysługujące skarżącej zgodnie z art. 64 ust. 1 Konstytucji oraz 67 ust. 1 Konstytucji RP) są naruszane, ale także inni ubezpieczeni niczym w istocie się nieróżniący – są traktowani w odmienny, korzystniejszy sposób. Ubezpieczeni będący w tej samej sytuacji, jak ubezpieczona, którzy złożyli np. wniosek o emeryturę powszechną w ostatnich dniach grudnia 2012 r. nie są objęci art. 25 ust. 1b ustawy, choć trudno tu doszukiwać się jakiejś rzeczywistej różnicy, skoro obie grupy pobierały emerytury wcześniejsze, a prawo do emerytury powszechnej nabyły przed dniem 1 stycznia 2013 r. W swoim orzecznictwie Trybunał Konstytucyjny wielokrotnie odnosił się do wyrażonej w art. 32 ust. 1 Konstytucji RP zasady równości wobec prawa. Utrwalony jest pogląd, że „zasada równości polega na tym, że wszystkie podmioty prawa (adresaci norm prawnych), charakteryzujące się daną cechą istotną (relewantną) w równym stopniu, mają być traktowane równo, tzn. według jednakowej miary, bez zróżnicowań zarówno dyskryminujących, jak i faworyzujących”. Jeżeli kontrolowana norma traktuje odmiennie adresatów, którzy charakteryzują się wspólną cechą istotną, mamy do czynienia z odstępstwem od zasady równości.” (por. wyrok TK z 27.03.2007 r., SK 9/05, OTK 2007, nr 3, poz. 31.). Trzeba przy tym zaakcentować to, że obie grupy ubezpieczonych cechują się takimi samymi relewantnymi cechami i brak jest jednocześnie wynikających z konstytucyjnych wartości cech, które można by uznać za istotne, umożliwiające wewnętrzne różnicowanie ubezpieczonych urodzonych w tym samym roku (w przypadku skarżącej w 1951) w zależności od daty złożenia wniosku o przyznanie emerytury powszechnej, a nie w zależności od daty nabycia uprawnienia. Wystarczy zauważyć, że również osoby, które złożyły taki wniosek przed 1 stycznia 2013 r. zwykle pod koniec lat dwutysięcznych rozpoczęły pobieranie emerytur wcześniejszych, „konsumując” zgromadzony kapitał. Stopień tej „konsumpcji” był różny, ale do końca 2012 r. mógł być wysoki, a jednak jeżeli ktoś złożył wniosek do końca 2012 r., to nie miało to negatywnego przełożenia na wysokość emerytury powszechnej, a jeżeli na początku stycznia 2013 r., to wpływ był bardzo znaczący. Prawo do własności i innych praw majątkowych podlega jednak równej ochronie prawnej, a jednak prawo skarżącej zostało w tej sytuacji

znacząco ograniczone, odmiennie niż w przypadku tożsamy podmiotów, które wnioski złożyły przed dniem 1 stycznia 2013 r. – mimo braku istotnych, zasadniczych różnic między tymi podmiotami. To odmiennie stosowanie jest przy tym wynikiem zastosowania normy prawnej – będącej przedmiotem kontroli która nakazuje takie traktowanie. Również w zakresie prawa do zabezpieczenia społecznego, o którym mowa w art. 67 ust. 1 Konstytucji, w tym prawa do zabezpieczenia po osiągnięciu wieku emerytalnego zgodnie z art. 32 ust. 1 Konstytucji skarżąca powinna być równo traktowana jak inne ubezpieczone. Odnośnie do prawa własności oraz innych praw majątkowych należy wskazać, iż na tle Konstytucji RP szeroko traktując się tenże przedmiot ochrony i niewątpliwie naruszeniem prawa własności i równego traktowania w tym zakresie jest kwestionowana norma prawna. Nie bez znaczenia pozostaje, że w art. 64 ust. 2 ustrojodawca podkreśla równą dla wszystkich ochronę prawa.

Zgodnie z orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego „adresatem obowiązków wynikających z prawa własności i innych praw majątkowych gwarantowanych w art. 64 Konstytucji są władze publiczne” (wyrok z dnia 17 marca 2008 r. w sprawie o sygn. akt K 32/05). Dlatego ustawodawca wprowadzając regulacje, które dotyczą materii własności czy też po prostu majątkowych powinien mieć na uwadze równe traktowanie obywateli wobec powstającego i obowiązującego prawa. W orzecznictwie zwraca się też uwagę, że Konstytucja chroni nie tylko już istniejącą własności oraz prawo do dysponowania nią, ale też prawo do jej nabywania, bogacenia się oraz podejmowania działań dla jej uzyskania (wyrok TK z dnia 31 stycznia 2001 r., sygnatura akt P 11/98). Ma to z pewnością ścisły związek z ochroną własności jako zasady ustrojowej z art. 21 ust. 1 Konstytucji RP i nie jest też przypadkiem, że ustawodawca użył sformułowania „prawo do”, które wychodzi poza znaczenie cywilnoprawne prawa własności. Dlatego też uszczuplenie majątkowe w zakresie wysokości emerytury dla podmiotów podobnych jest naruszeniem prawa własności, które podlega konstytucyjnej ochronie i to właśnie ze szczególnym podkreśleniem zasady równości.

Z tych powodów wnoszę jak we wstępie.

adw. Maciej Hałaszczyński